EIROPAS
KOMISIJA

Strasbūrā, 12.9.2023.
COM(2023) 533 final

2023/0323 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SEC(2023) 313 final} - {SWD(2023) 312 final} - {SWD(2023) 313 final} -
{SWD(2023) 314 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Katru gadu ES tiek izrakstīti aptuveni 18 miljardi rēķinu – vairāk nekā 500 ik sekundi[1]. Ir nepieciešamas uzticamas maksājumu plūsmas, lai ES ekonomika un jo īpaši mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) kļūtu konkurētspējīgāki.

Preces un pakalpojumi bieži tiek piegādāti ar atliktiem maksājumiem – piegādātājs (kreditors) piešķir klientam (debitoram) apmaksas termiņu rēķina apmaksai (tirdzniecības kredīts) pēc preču piegādes vai līgumā saskaņotā pakalpojuma sniegšanas. Kavēti maksājumi ir maksājumi, kas nav veikti līgumā vai likumā noteiktajā termiņā. Tie ietekmē uzņēmumus visās nozarēs[2] un visās dalībvalstīs[3] un nesamērīgā veidā nopietni skar MVU[4].

Maksājumu kavējumu galvenais iemesls ir asimetrija starp liela klienta (debitora) un mazāka piegādātāja (kreditora) spējām aizstāvēt to intereses. Tas bieži noved pie tā, ka piegādātājiem jāpieņem netaisnīgi maksājumu noteikumi un nosacījumi. debitoriem novēlota samaksa ir pievilcīgs finansējuma veids, kas debitoram nemaksā neko, bet rada izmaksas kreditoram. To pastiprina pašreizējā ES tiesiskā regulējuma – Direktīvas 2011/7/ES (Maksājumu kavējumu direktīva) – neatbilstība, jo tajā nav paredzēti pietiekami preventīvi pasākumi un piemēroti atturēšanas līdzekļi, kā arī noteiktie izpildes un tiesiskās aizsardzības mehānismi ir nepietiekami[5].

Šīs nepilnības tiek risinātas ar Maksājumu kavējumu direktīvas pārskatīšanu, un tās galvenais mērķis ir uzlabot visu iesaistīto dalībnieku (publisko iestāžu, lielo uzņēmumu un MVU) maksājumu disciplīnu un aizsargāt uzņēmumus pret negatīvajām sekām, ko izraisa maksājumu kavējumi komercdarījumos.

Maksājumu kavējumu direktīvas pārskatīšana ir iekļauta Komisijas 2023. gada darba programmā saskaņā ar mērķi "Digitālajam laikmetam gatava Eiropa".

• Saskanība ar spēkā esošajiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā

Maksājumu prakses uzlabošana komercdarījumos ir viens no mērķiem, kas pausti Komisijas paziņojumos "2020. gada Jaunās industriālās stratēģijas atjaunināšana"[6] un "MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai"[7]. Pārskatīšana arī atbilst ieteikumiem, ko 2021. gada decembrī pieņemtajā atzinumā ir sniegusi platforma "Gatavi nākotnei"[8], un Eiropas Parlamenta 2019. gada rezolūcijai[9]. Šī iniciatīva arī veicina to mērķu sasniegšanu, kuri

---

1 Eiropas Komisija (2019). "Study on the evaluation of invoicing rules of Directive 2006/112/EC. Final Report".

2 2022. gada Eiropas maksājumu ziņojums.

3 2022. gada Eiropas maksājumu ziņojums.

4 *T., Nicolas*, "*Short-term financial constraints and SMEs' investment decision: evidence from the working capital channel*", *Small Business Economics* (2021).

5 Final opinion 2021_SBGR2_06 Late payments_fup_0.pdf (europa.eu)

6 COM(2021) 350 final.

7 COM(2020) 103 final.

8 Final opinion 2021_SBGR2_06 Late payments_fup_0.pdf (europa.eu)

9 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0042_LV.html

norādīti paziņojumā "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"[10]. Šīs pārskatīšanas mērķis faktiski ir panākt taisnīgumu komercdarījumos, palielināt MVU un piegādes ķēžu noturību, veicināt plašāku digitalizācijas izmantošanu un uzlabot uzņēmēju finanšpratību. Maksājumu kavējumu direktīva ir daļa no *REFIT* rezultātu pārskata[11].

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Maksājumu kavējumu direktīva ir cieši saistīta ar Direktīvu par negodīgu tirdzniecības praksi uzņēmumu savstarpējās (*B2B*) attiecībās lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādes ķēdē (NTP direktīva). Tiesiskās attiecības starp abiem tekstiem ir skaidrotas NTP direktīvas 17. un 18. apsvērumā un 3. panta 1. punktā. NTP direktīva neskar noteikumus, tiesiskās aizsardzības līdzekļus un sekas, kas noteiktas Maksājumu kavējumu direktīvā. Maksājumu kavējumu direktīvas noteikumi arī neskar noteikumus, kas piemērojami lauksaimniecības pārtikas nozarē līgumiem par vērtības sadali, maksājumiem skolu apgādes shēmas ietvaros vai noteiktiem maksājumiem par vīnogu, misas un vīna pārdošanu vīna nozarē.

Maksājumu kavējumu direktīva reglamentē maksājumus komercdarījumos starp līgumslēdzējām iestādēm un galvenajiem darbuzņēmējiem un starp līgumslēdzējiem un to apakšuzņēmējiem. Direktīvas 2014/24/ES 71. panta 3. punkts un Direktīvas 2014/25/ES par publisko iepirkumu 88. panta 7. punkts paredz iespēju dalībvalstīm noteikt noteikumus par tiešajiem maksājumiem apakšuzņēmējiem.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 114. pants ir piemērots juridiskais pamats, lai šī iniciatīva sasniegtu tās mērķus. Tāpat arī LESD 114. pants ir piemērots juridiskais pamats pasākumiem, kuri ir paredzēti, lai sasniegtu LESD 26. pantā noteiktos mērķus (valstu tiesību aktu noteikumu saskaņošana).

Ir nepieciešama ES rīcība, lai nodrošinātu, ka visās dalībvalstīs ir ieviesti minimālie noteikumi maksājumu kavējumu novēršanai, ir ieviesti pareizi izpildes un atturēšanas pasākumi maksājumu kavējumu apkarošanai, kā arī atbilstoši tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Šajā sakarā mērķtiecīga ES iejaukšanās ar šo priekšlikumu atbilst subsidiaritātes principam.

Pašreizējā Maksājumu kavējumu direktīva ir pirmās Maksājumu kavējumu direktīvas (Direktīva 2000/35/EK) pārstrādāta redakcija, pamatojoties uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu. Tāpēc tās pārskatītā versija ir ES un tās dalībvalstu valdību kopīgajā kompetencē (dalītā kompetencē).

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Maksājumu kavējumi skar visas dalībvalstis. Lai sekmētu tūlītēju maksājumu veikšanu, ir nepieciešami stingri un saskaņoti noteikumi. Ieviešot 27 valstu risinājumus, visdrīzāk rastos vienotu noteikumu trūkums, vienotā tirgus sadrumstalotība un palielinātos izmaksas uzņēmumiem, kas veic pārrobežu tirdzniecību. ES rīcība ir pamatota, jo maksājumu kavējumi ietekmē visus komercdarījumus publisko iepirkumu jomā un starp uzņēmumiem neatkarīgi no

[10] COM(2023) 168 final.
[11] https://op.europa.eu/webpub/com/refit-scoreboard/en/policy/10/10-6.html

to lieluma. Šo rīcību, kas izpaužas kā esošo ES tiesību aktu pārskatīšana, lai stiprinātu to noteikumus, var īstenot tikai ES līmenī.

Eiropas Savienības līmeņa rīcība ir nepieciešama, lai izstrādātu noteikumus par procentu maksājumiem un kompensācijas maksām, ieviestu skaidrākus maksājumu noteikumus *B2B* darījumiem, paredzētu izpildes un uzraudzības noteikumus un nodrošinātu sinerģiju ar publiskā iepirkuma sistēmu.

- **Proporcionalitāte**

Plānotās iniciatīvas ietvaros tiks īstenoti tikai tādi pasākumi, kas nepieciešami tās mērķu sasniegšanai. Tas uzņēmumiem rada tikai tādas izmaksas, kas nepieciešamas, lai sasniegtu minētos mērķus un apmierinātu to cilvēku tūlītējās vajadzības, kuriem tas ir paredzēts (piem., uzņēmumiem, jo īpaši MVU), tādējādi novēršot maksājumu kavējumus un nodrošinot tūlītēju maksājumu veikšanu.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Izvēlētais instruments ir regula, lai aizstātu pašreizējo Maksājumu kavējumu direktīvu. Regulai ir daudz priekšrocību, tai skaitā maksājumu kavējumu pārrobežu aspekta risināšana. Ieviešot regulu, galvenie aspekti, piem., maksimālais maksājumu termiņš un pārbaudes procedūras, procentu likme par maksājumu kavējumiem un vienotās likmes kompensācijas apmērs, visā ES būs vienādi un tieši piemērojami. Tajā pašā laikā dalībvalstīm būs atļauts pieņemt stingrākus noteikumus par atsevišķiem aspektiem. Regulā ir noteikti pienākumi attiecībā uz izpildiestādēm, mediācijas sistēmām, kredītu pārvaldību, finanšpratības apmācību, negodīgu līgumu slēgšanas praksi un noteikumiem, taču dalībvalstīm tie būtu jāpapildina saskaņā ar valstu tiesību aktiem. Jaunajā regulā būtu iekļauti arī Maksājumu kavējumu direktīvas noteikumi, kurus pārskatīšana neietekmēs.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- ***Ex post* izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

2015. gadā Maksājumu kavējumu direktīvas *ex post* izvērtējumā[12] tika novērtēta tās atbilstība, efektivitāte, lietderība, saskaņotība un ES pievienotā vērtība. Tajā tika secināts, ka direktīva ir atbilstoša un lietderīga un nerada ievērojamas izmaksas uzņēmumiem vai publiskajām iestādēm. Tomēr izvērtējumā bija arī norādīts, ka bailes sabojāt komerciālās attiecības neļāva kreditoriem, kuriem tika samaksāts novēloti, izmantot tiesības, ko tiem piešķir direktīva. Platformas "Gatavi nākotnei" 2021. gada atzinumā[13] tika sniegti 10 ieteikumi par īstermiņa un ilgtermiņa pasākumiem maksājumu kavējumu novēršanai. Ieteicamie īstermiņa pasākumi ietver darbības, lai definētu redzami netaisnu praksi un klauzulas, izskatītu iespēju uzlikt pierādīšanas pienākumu debitoram, lai kreditoriem būtu vieglāk pierādīt ļaunprātīgu rīcību, mudinātu MVU aizstāvēt savas tiesības, sniedzot konsultācijas un informāciju par maksājumu noteikumiem, padarītu maksājumu noteikumus pārredzamus un ieviestu pašregulāciju. Ieteiktie ilgtermiņa pasākumi ietver līgumā noteikto maksājumu termiņu ierobežošanu līdz 30 dienām liela uzņēmuma maksājumiem MVU, e-rēķinu sagatavošanu un valdības īstenotu uzraudzību.

---

12 https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/400ecc74-9a54-11e5-b3b7-01aa75ed71a1

13 Final opinion 2021_SBGR2_06 Late payments_fup_0.pdf (europa.eu).

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Komisija apspriedās ar plašu ieinteresēto personu loku, tai skaitā dalībvalstu iestādēm un uzņēmumiem, jo īpaši MVU, ES un valstu uzņēmumu asociācijām, privātpersonām un akadēmisko aprindu ekspertiem. Apspriešanās pasākumi ietvēra aicinājumu sniegt atsauksmes, sabiedrisko apspriešanu, īpašu apspriedi ar MVU (MVU paneli), divpusējas intervijas ar galvenajām ieinteresētajām personām un diskusijas ar dalībvalstu pārstāvjiem. Iegūtā informācija tika izmantota priekšlikuma izstrādē.

Uz aicinājumu sniegt atsauksmes tika saņemtas atbildes no 137 ieinteresētajām personām, kā arī sabiedriskajā apspriešanā laikā no 2023. gada 12. janvāra līdz 17. martam tika saņemtas 117 atbildes[14]. MVU paneļa[15] darbība tika organizēta no 2023. gada 26. janvāra līdz 16. martam, un tās ietvaros tika iegūtas 939 atbildes.

Komisija organizēja divpusējas sanāksmes ar galvenajām ieinteresētajām personām, kas pārstāv uzņēmumus, jo īpaši MVU[16]. Maksājumu kavējumi tika apspriesti arī 2023. gada 21. martā un 31. maijā MVU sūtņu tīkla sanāksmēs. Divas sanāksmes ar maksājumu kavējumu ekspertu grupu[17] notika 2022. gada 10. oktobrī un 2023. gada 13. janvārī. Lielākā daļa ieinteresēto personu apstiprināja, ka maksājumu kavējumi smagi skāra uzņēmumus, jo īpaši MVU.

Gandrīz visas ieinteresēto personu grupas, ar kurām notika apspriešanās, pauda atbalstu direktīvas pārskatīšanai. Tomēr dažas ieinteresētās personas norādīja, ka stingrāki noteikumi ir pretrunā ar Eiropas uzņēmumu līgumslēgšanas brīvību. Lielākā daļa ieinteresēto personu atbalstīja iespēju ierobežot maksājuma termiņu *B2B* darījumos, dodot priekšroku 30 dienu termiņam. Tikai dažas ieinteresētās personas iestājās pret ideju ierobežot maksājumu termiņus. Daudzas ieinteresētās personas atbalstīja iespēju nodrošināt apmācību par kredītu pārvaldību un finanšpratību un izveidot Eiropas maksājumu novērošanas centru (*European Payment Observatory*). Apspriešanās rezultātā tika konstatēts, ka procentu maksājumus un kompensācijas par maksājumu kavējumiem maksā reti. Ieinteresētās personas atbalstīja automātisku procentu maksājumu.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Apkopojot un izmantojot ekspertu atzinumus, Komisija balstījās uz šādu esošo novērtējumu un ziņojumu rezultātiem – Maksājumu kavējumu direktīvas *ex post* izvērtējums[18], Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Maksājumu kavējumu direktīvas ieviešanu (un to pavadošais dienestu darba dokuments)[19], Eiropas Parlamenta rezolūcija par Maksājumu kavējumu direktīvas ieviešanu[20] un platformas "Gatavi nākotnei" atzinums par Maksājumu kavējumu direktīvu[21].

---

14 Atsauksmes ir pieejamas šeit: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13665-Maksajumu-kavejumi-ES-noteikumu-atjauninasana_lv.

15 MVU panelis ļauj Komisijai mērķtiecīgi iegūt MVU viedokli, un tā darbība tiek organizēta sadarbībā ar Komisijas partneriem Eiropas Biznesa atbalsta tīklā.

16 Šo sanāksmju saraksts ir pievienots ietekmes novērtējumam.

17 Komisijas ekspertu grupu un citu līdzīgu struktūru reģistrs (europa.eu).

18 https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/400ecc74-9a54-11e5-b3b7-01aa75ed71a1

19 COM (2016) 534 final

20 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0042_LV.html

21 Final opinion 2021_SBGR2_06 Late payments_fup_0.pdf (europa.eu)

Tika ņemti vērā arī šādu pētījumu un aptauju rezultāti – Eiropas pārskati par maksājumiem[22], MVU darbības pārskati[23], Kopīgā pētniecības centra (*Joint Research Centre, JRC*) pētījums par maksājumu kavējumiem un uzņēmumiem[24] un pētījums "Ātrāku maksājumu *B2B* darījumos ekonomiskās ietekmes novērtējums"[25], kā arī Eiropas Komisijas pētījumi par *B2B* darījumiem[26] un pētījums "Atbildīgas maksājumu kultūras veidošana"[27].

Komisija ir ņēmusi vērā arī vairākus nesenos Eiropas Savienības Tiesas spriedumus. Ierosinātajā regulas tekstā ir precizēts, ka vienotas likmes kompensācija jāmaksā attiecībā uz katru rēķinu, nevis līgumu, kā noteikts 2022. gada 20. oktobra prejudiciālajā nolēmumā lietā C-585/20[28]. Šajā pašā spriedumā Tiesa arī precizēja, ka preču vai pakalpojumu pārbaudes vai pieņemšanas procedūra iekļaujama līgumā tikai tad, ja preču vai pakalpojumu būtība attaisno šādu procedūru. Ierosinātajā regulā ir iestrādāts arī 2020. gada 28. janvāra spriedums lietā C-122/18, no kura izriet, ka direktīvā dalībvalstīm noteiktā pienākuma mērķis ir nodrošināt, ka to publiskās iestādes faktiski ievēro tajā paredzētos maksājuma termiņus[29]. Visbeidzot, balstoties uz 2016. gada 15. decembra prejudiciālo nolēmumu lietā C-256/15[30], regulā ir precizēts datums, kad procentu uzkrāšana par kavētu maksājumu tiek pārtraukta.

- **Ietekmes novērtējums**

Regulējuma kontroles padome (RKP) izskatīja ietekmes novērtējuma ziņojumu 2023. gada 10. maijā un sniedza pozitīvu atzinumu ar atrunām 2023. gada 12. maijā[31]. Padomes ieteikumi tika aplūkoti ietekmes novērtējuma galīgajā redakcijā. Ietekmes novērtējumā tika analizētas dažādi politikas risinājumi trīs konkrētu mērķu sasniegšanai. Saskaņā ar pirmo mērķi "**novērst maksājumu kavējumu rašanos**" noteiktie politikas pasākumi **(PO1)** ir vērsti uz komercdarījuma sarunu posmu, jo maksājumu kavējumus bieži izraisa nepamatoti vai netaisnīgi līgumos noteikti maksājumu termiņi. Tika izvērtēti dažādi risinājumi maksimālā maksājuma termiņa noteikšanai *B2B* darījumos, tai skaitā maksimālais pārbaudes procedūras ilgums, lai pārliecinātos par preču vai pakalpojumu atbilstību līguma prasībām. Tika izvērtēta arī iespēja kā preventīvu pasākumu padarīt kredītu pārvaldības un finanšpratības apmācību plašāk pieejamu MVU, kā arī atvieglot MVU piekļuvi tai. Saskaņā ar otro mērķi "**veicināt savlaicīgus maksājumus**" noteikto politikas pasākumu **(PO2)** mērķis ir apkarot maksājumu kavējumus, nodrošinot maksājumu noteikumu izpildi un maksājumu nosacījumu ievērošanu, attiecīgi nosakot, ka procentu un kompensācijas maksājums ir obligāts un pārskatot vienotās likmes kompensācijas apmēru. Tika izvērtēti arī risinājumi saistībā ar izpildi un sinerģiju ar

22 https://www.intrum.com/publications/european-payment-report/

23 MVU darbības pārskats (europa.eu)

24 https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121059

25 https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130205

26 https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c8b7391b-9b80-11e8-a408-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-103408786

27 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cb4bc1bd-1467-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search

28 2022. gada 20. oktobra spriedums lietā "*BFF Finance Iberia* SAU pret *Gerencia Regional de Salud de la Junta de Castilla y León*" (OV C 53, 15.2.2021., 19. lpp.), C585/20, EU:C:2022:806, 42. un 53. punkts.

29 2020. gada 28. janvāra spriedums lietā "Eiropas Komisija pret Itālijas Republiku", C-122/18, EU:C:2020:41, 53. punkts.

30 2016. gada 15. decembra spriedums lietā "*Drago Nemec* pret *Republika Slovenia*", C-256/15, EU:C:2016:954, 59. punkts.

31 https://single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2023-09/SEC_2023_313_1_IMPACT_ASSESSMENT_OPINION_EN_V2_P1_2888389.PDF
https://single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2023-09/SWD_2023_313_1_EN_resume_impact_assessment_part1_v3.pdf

publiskā iepirkuma procedūrām. Trešajam mērķim "**stiprināt tiesiskās aizsardzības mehānismus, nodrošināt taisnīgus maksājumu nosacījumus un dot vairāk iespēju uzņēmumiem**" noteiktie politikas pasākumi **(PO3)** ir vērsti uz taisnīgumu un efektīvu tiesiskās aizsardzības mehānismu pieejamību.

Vēlamais risinājums: novērtējums liecina, ka katram risinājumam ir potenciāli ieguvumi, taču, ja risinājumus īsteno atsevišķi, tie rada zināmus riskus. Tāpēc vēlamajā pasākumu paketē ir apkopoti visefektīvākie PO1, PO2 un PO3 apakšrisinājumi. Paketei ir vairākas priekšrocības salīdzinājumā ar katru politikas risinājumu atsevišķi, un tā lielā mērā novērš katram risinājumam raksturīgos riskus. Maksājumu termiņu ierobežošana, tāpat kā risinājums PO1a, visticamāk, būs ievērojami efektīvāka, ja tā tiks papildināta ar stingriem izpildes pasākumiem un no maksājumu kavējumiem atturošiem līdzekļiem tāpat, kā tas paredzēts Po2a risinājuma ietvaros. Procentu un kompensāciju automātiskās samaksas atturošais spēks pieaugs, ja tiks novērsta iespēja apiet šos noteikumus, vienojoties par to, kādi ir netaisnīgi gari maksājumu termiņi. Pasākumi Po3b risinājuma ietvaros nodrošinās papildu atbalstu paketei. Ietekmes novērtējumā ir konservatīvi pieņemts, ka maksājumu kavējumu samazinājums par 35 % ir reāls, saskaitot maksājumu kavējumu samazinājumus par 23,4 %, ko nodrošina PO1 risinājums, par 17,8 %, ko nodrošina PO2 risinājums, un par 5,5 %, ko nodrošina PO3 risinājums, pieņemot, ka dažādi risinājumi daļēji pārklājas. Izvērtējot ar tiesību akta formu saistītā risinājuma variantu, secināts, ka vēlamā forma ir regula.

Vēlamā politikas risinājumu pakete 1a+2a+3b
Maksājumu termiņu ierobežošana *B2B* darījumos līdz 30 dienām
Pārbaudes vai pieņemšanas procedūras termiņa ierobežošana līdz 30 dienām (bez atkāpēm)
Eiropas Savienības dalībvalstis sekmē kredītu pārvaldības un finanšpratības apmācības, ieskaitot MVU lietošanai paredzētu digitālo maksājumu rīku, pieejamību.
Maksājumu kavējumu procentu uzskaite ir automātiska (izslēdzot "tiesību uz procentiem" jēdzienu), un tiek precizēta procentu uzkrāšanas beigu diena.
Vienotas likmes kompensācija par katru novēloti apmaksātu darījumu un tās palielināšana līdz 50 EUR, lai atspoguļotu inflāciju
ES dalībvalstīm būtu jāizraugās iestādes, kas atbild par tiesību aktu īstenošanu, izmeklēšanas procedūru veikšanu pēc šo iestāžu iniciatīvas, vai arī iesniedzot sūdzības un kas ir pilnvarotas noteikt administratīvās sankcijas un publicēt likumpārkāpēju vārdus. Papildus tam arī digitālo rīku izmantošana efektīvākai īstenošanai.
Saistībā ar būvdarbu valsts līgumiem līgumslēdzējām iestādēm un līgumslēdzējiem būtu jāpārbauda, vai maksājums galvenajam darbuzņēmējam ir pārnests uz tiešajiem apakšuzņēmējiem.
ES dalībvalstīm būtu jāizveido nacionāla mediācijas sistēma, lai risinātu strīdus par maksājumiem komercdarījumos.
ES dalībvalstīm būtu jārisina jautājumi saistībā ar netaisniem līguma noteikumiem un praksi, balstoties uz valsts tiesību aktiem.

Vēlamā pakete uzņēmumiem rada dažas vienreizējas izmaksas. Maksājuma termiņu ierobežošana līdz 30 dienām un procentu maksājumu noteikšana par obligātiem rada vienreizējas pielāgošanās izmaksas par standarta noteikumu atjaunināšanu, lai tie atspoguļotu maksimālos maksājuma termiņus (56,1 miljons EUR) un koriģētās kompensācijas maksas (243 miljoni EUR). Tomēr, ja abi politikas risinājumi tiek pieņemti kopā, abas izmaiņas var veikt ar vienu korekciju (243 miljoni EUR). Ar vēlamo paketi debitoriem tiek piemērotas atkārtotas izpildes izmaksas saistībā ar automātisko kompensācijas maksājumu (228,3 miljoni EUR no procentu maksājumiem, 3,23 miljardi EUR no maksām), kas ir tiešs ieguvums

kreditoriem, kā arī atkārtotas tiešo reglamentējošo naudas sodu piemērošanas izmaksas (136,8 miljoni EUR). Šīs izmaksas tiek pilnībā novērstas, ja uzņēmumi ievēro noteikumus un veic savlaicīgus maksājumus. Kopējais neto ekonomiskais ieguvums būs pozitīvs, jo naudas plūsmas kļūs prognozējamākas un vieglāk pārvaldāmas uzņēmumiem. Administratīvās izmaksas galvenajiem darbuzņēmējiem būvdarbu valsts līgumu ietvaros saistībā ar maksājuma apliecinājuma iesniegšanu apakšuzņēmējiem visā ES sasniedz 2,2 miljonus EUR.

Vēlamais risinājums publiskajām iestādēm sniegs ieguvumus vairākos veidos. Galvenais ieguvums izriet no kopējā paredzamā maksājumu kavējumu samazinājuma, kas nozīmē mazāk bankrota gadījumu, kā arī saistīto izmaksu samazināšanos valsts kasē. Administratīvie naudas sodi, ko valsts izpildiestādes var iekasēt no uzņēmumiem, kuri maksā novēloti, un kas tiek lēstas līdz 136,8 miljonu EUR apmērā, var arī palīdzēt segt izpildiestāžu izmaksas. Publiskajām iestādēm arī būtu jāgūst labums no PO3b risinājumā paredzētajām mediācijas sistēmām gan tiešā veidā (ja publiskā iestāde vēlas izšķirt strīdu ar piegādātāju), gan netiešā veidā (atvieglojot tiesu sistēmas noslodzi).

Publiskajām iestādēm būs jāsedz zināmas izmaksas. Piekļuves sniegšana kredītu pārvaldības un finanšpratības / digitālās pratības apmācībai ir saistīta ar zināmām pielāgošanās izmaksām atkarībā no tā, kā dalībvalstis strukturē savu atbalstu, tāpēc nav iespējams sniegt galīgu izmaksu tāmi. Aplēses par atkārtotajām izpildes izmaksām, kas saistītas ar kompensācijas procentu un maksu automātisku samaksu valsts un uzņēmumu savstarpējos (*G2B*) darījumos, sasniedz attiecīgi 37,2 miljonus EUR un 0,53 miljardus EUR gadā. Šādas izmaksas var novērst, veicot savlaicīgus maksājumus. Standarta līguma nosacījumu pārskatīšana, lai iekļautu jaunas kompensācijas maksas, tiek lēsta 10 EUR apmērā katrai iestādei, kā tas ir PO2 risinājuma gadījumā. Dalībvalstīm, kurās nav izpildiestāžu vai mediācijas sistēmu, tās būs jāizveido un jāvada, radot atkārtotas izpildes izmaksas, kas tiek lēstas 60–65 miljonu EUR apmērā gadā (izpildiestādēm) un 10–40 miljonu EUR apmērā gadā (par mediācijas pakalpojumiem) ES mērogā. Pārbaude, vai būvdarbu valsts līgumu ietvaros apakšuzņēmējiem ir savlaicīgi samaksāts saskaņā ar publiskā iepirkuma direktīvām, ir dalībvalstu ziņā, un tādā gadījumā nebūtu nepieciešami papildu līdzekļi iespējamu atkārtotu izpildes izmaksu segšanai.

Šī iniciatīva palīdz sasniegt vairākus ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM). Sniedzot netiešu ieguldījumu ekonomikas izaugsmē, tā veidos labāku uzņēmējdarbības vidi vienotajā tirgū (8. IAM). Apspriešanās ar ieinteresētajām personām ir apliecinājusi, ka maksājumu kavējumi ir galvenais nemiera un stresa sajūtas cēlonis un grauj uzticēšanos tirgum. Palielinot kredītu pārvaldības un finanšpratības pieejamību un atvieglojot to , tiek uzlabota izglītības kvalitāte (4. IAM). Padarot procesus taisnīgākus, palielinot MVU piekļuvi finanšu pakalpojumiem, tai skaitā cenu ziņā pieejamiem kredītiem, un atvieglojot to integrāciju vērtību ķēdēs un tirgos, šī pārskatīšana veicina 9. IAM sasniegšanu. Šī pārskatīšana atbilst klimatneitralitātes mērķiem, kas noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs).

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Ierosinātā regula vienkāršos jautājumus ar vienotu un saistošu pieeju maksājumu kavējumu apkarošanai, kas tiks piemērota visu lielumu uzņēmumiem, nepiemērojot izņēmuma režīmu MVU. Visi pasākumi ir izstrādāti, domājot par MVU, taču galu galā ieguvumus no tā saņems visu lielumu uzņēmumi. Tomēr, tā kā maksājumu kavējumi skar mikrouzņēmumus vairāk nekā citus MVU, sagaidāmie ieguvumi visdrīzāk realizēsies kā labāka veiktspēja uzņēmumiem, kuros ir no nulles līdz deviņiem darbiniekiem.

Ieguvumi no vienkāršošanas radīsies, nosakot stingrus un vienotus maksājumu termiņus, kā rezultātā sarunas būs mazāk laikietilpīgas. Maksājumu termiņu ierobežošana mazinās “baiļu

faktoru", ar ko saskaras mazākie tirgus dalībnieki, kuri pašlaik bieži pieņem netaisnīgus maksājumu termiņus, sadarbojoties ar lielākiem tirgus dalībniekiem. Paredzams, ka vismaz 30 % Eiropas Savienības MVU gūs tiešu labumu no minētā noteikuma. Apvienojot maksājumu termiņu ierobežošanu ar atturošiem līdzekļiem, piem., procentu likmju un (palielinātas) kompensācijas automātisku iekasēšanu, būtu jāsamazinās novēloti apmaksāto rēķinu skaitam, kā arī ievērojami būtu jāsamazinās izmaksām, kas saistītas ar grūtībām un laiku, kas pavadīts, vajājot maksātājus, kuri kavē maksājumus. Tiek lēsts, ka personāla darba dienu skaits gadā, ko uzņēmums pavada, dzenoties pēc kavētiem maksājumiem, ir no 5 dienām Vācijā līdz vairāk nekā 15 dienām Spānijā[32]. Pat pamatojoties uz ļoti piesardzīgiem pieņēmumiem, ik gadu ES 27 dalībvalstu ekonomikā kopumā varētu ietaupīt 27,4 miljonus cilvēkstundu, kas atbilst 5845,4 miljoniem EUR, tādējādi novēršot maksājumu kavējumus.

Maksājuma termiņa un pārbaudes procedūras ilguma ierobežošana palīdzēs padarīt naudas plūsmas prognozējamākas. Priekšlikumā tiks arī pārdalīts finansiālais slogs un izmaksas saskaņā ar taisnīgiem noteikumiem, nodrošinot, ka katrs uzņēmums maksā par tam nepieciešamo likviditāti. Pašreizējā situācijā mazākiem uzņēmumiem vai uzņēmumiem ar vājāku pozīciju tirgū ir ļoti apgrūtinoši administratīvā ziņā iegūt finansējumu par izmaksām, kas ir tieši saistītas ar to riska līmeni. Tajā pašā laikā maksājumu kavējumi nodrošina uzņēmumiem, kuri atrodas mazāk riskantā situācijā un kuriem ir vieglāk un lētāk iegūt finansējumu, neproblemātisku komerciālo kredītu.

Visbeidzot, priekšlikums atvieglos uzņēmumiem to tiesību aizstāvību, veicinot piekļuvi efektīvai tiesiskajai aizsardzībai, izmantojot mediāciju, gadījumos, kuros tiesas process pašlaik ir vienīgā pieejamā iespēja, kas bieži vien ir dārgāka un laikietilpīgāka. Mediācija ļautu uzņēmumiem ietaupīt 27 miljonus EUR gadā, pamatojoties uz novērsto tiesas prāvu skaitu.

- **Ietekme uz konkurētspēju**

Priekšlikumam visdrīzāk būs pozitīva ietekme uz cenu/izmaksu un inovācijas konkurētspēju. Kopējai naudas plūsmai palielinoties, kļūstot stabilākai un prognozējamākai, uzņēmumiem ir lielāka likviditāte, lai ieguldītu inovācijā, vai arī tie var pārnest izmaksu samazinājumu uz patērētājiem. Finansēšanas izmaksas samazinās, jo bankas tiešā veidā finansē savu klientu riskus. Ierosinātā iniciatīva ļautu arī labāk paredzēt uzņēmējdarbības veikšanas apstākļus, tādējādi radot labvēlīgāku uzņēmējdarbības vidi. Paredzams, ka tas dos labumu visiem tirgus dalībniekiem, taču tam būs lielāka ietekme uz MVU nekā uz lielajiem uzņēmumiem. Lielie uzņēmumi veiks novēlotus maksājumus biežāk nekā MVU , tāpēc tie visdrīzāk segs dažas no vēlamajā politikas risinājumā noteiktajām izmaksām.

No starptautiskās konkurētspējas viedokļa uzņēmumi, kas veic importa vai eksporta darījumus, saskaras ar maksājumu termiņu neatbilstībām (starp uzņēmumu kreditoru un debitoru saistībām). Uzņēmumiem būs jāpārvalda riski, kas izriet no šīm neatbilstībām, piemēram, vienojoties ar saviem starptautiskajiem partneriem par līgumam piemērojamajiem tiesību aktiem, kas noteiks, kura puse uzņemas attiecīgos riskus. Pēc tam šai pusei jārod piemērots veids konkrētās neatbilstības finansēšanai. Tas tā ir, pieņemot, ka riskus, tai skaitā risku nesaņemt samaksu, tirdzniecības finansēšanas sniedzēji risina tirgus apstākļos (piemēram, ar skaidru naudu avansā, akreditīvu, atvērtiem kontiem vai sūtījumiem[33]). Šie

[32] https://www.sage.com/en-gb/blog/wp-content/uploads/sites/10/2017/12/Domino-Effect-Late-Payments-Research-Sage.pdf

[33] https://www.trade.gov/methods-payment

tirdzniecības finansēšanas risinājumi būtiski ierobežo obligātā maksimālā maksājuma termiņa ieviešanu.

Tiek lēsts, ka ir ierobežots arī risks, ka uzņēmumi sistemātiski izvēlētos garus maksājumu termiņus starptautiskajos darījumos saskaņā ar trešo valstu tiesību aktiem, lai pārspētu uzņēmumus, kuri uzstāj uz ES noteikumiem. Daudzas ES partnervalstis, piemēram, Kanāda, ASV, Turcija un Apvienotā Karaliste, jau piemēro tiesību aktus par maksājumu kavējumiem. Šis scenārijs nav reāli īstenojies ES, kur dažas valstis, piemēram, Nīderlande, ir noteikušas stingrākus tiesību aktus attiecībā uz maksājumiem nekā citas.

- **Ar IKT saistītās norises, kas tiek ņemtas vērā**

Maksājumu kavējumu direktīva stājās spēkā pasaulē, kas bija ievērojami mazāk digitāla. Tās ieviešanas 10 gados digitalizācijai ir bijusi liela ietekme uz visiem sabiedrības aspektiem, tostarp to, kā uzņēmumi tiek pārvaldīti, mainot to, kā uzņēmumi savstarpēji sazinās vai tirgo savus produktus un pakalpojumus. Šajā priekšlikumā norādītie pasākumi iekļaujas šajā mūsdienu formātā, tāpēc tie ir uzskatāmi par "digitāliem pēc noklusējuma".

Dažos ierosinātajos pasākumos digitālajiem rīkiem un risinājumiem ir nozīmīga loma, un tie ietekmēs šo rīku un risinājumu tehnisko iespējamību un izmaksu lietderību. Tas attiecas uz pienākumu izraudzīties struktūras, kas ir atbildīgas par maksājumu noteikumu izpildi. Dalībvalstis tiek arī aicinātas mudināt MVU izmantot digitālos rīkus, kas palīdz saņemt savlaicīgākus maksājumus, un atvieglot tiem piekļuvi finanšpratības un kredītu pārvaldības apmācībai, tai skaitā apmācībai par digitālo maksājumu rīku lietošanu.

- **Pamattiesības**

Ar šo priekšlikumu tiks atbalstīta Pamattiesību hartas 16. panta īstenošana attiecībā uz darījumdarbības brīvību. Tūlītēji maksājumi palielina uzticēšanos tirgum un stimulē uzņēmējdarbību.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Paredzams, ka priekšlikumam būs zināma ietekme uz dalībvalstu budžetu. Šī ietekme ir aprakstīta attiecīgajā ietekmes novērtējuma sadaļā.

Tāpat arī ir sagaidāms, ka priekšlikums nekādā veidā neietekmēs ES budžetu. Pašreizējais ES maksājumu novērošanas centrs[34] varētu atbalstīt priekšlikuma uzraudzību, izmantojot esošos resursus.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzīšanas, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Iniciatīvas panākumu pakāpe tiks mērīta, balstoties uz šādu mērķu sasniegšanu:

- par 35 % samazināt to uzņēmumu īpatsvaru, kuri ziņo par maksājumu kavējumiem kā problēmu (progress tiks mērīts, balstoties uz visu uzņēmumu etalona vērtību no

[34] https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/late-payment-directive/eu-payment-observatory_en#:~:text=The%20EU%20Observatory%20of%20Payments,commercial%20transactions%20in%20the%20EU.

2022. gada apsekojuma par uzņēmumu piekļuvi finansējumam – mērķis ir 28 %, salīdzinot ar sākotnējo līmeni 43 %);

- par 35 % samazināt to uzņēmumu īpatsvaru katrā atsevišķā lieluma klasē, kuri ziņo par maksājumu kavējumiem kā problēmu (progress tiks mērīts, salīdzinot ar sākotnējiem līmeņiem 2022. gada apsekojumā par uzņēmumu piekļuvi finansējumam attiecībā uz konkrētām lieluma klasēm (mērķis ir sasniegt 26 % līdz 31 %, salīdzinot ar sākotnējo līmeni 40 % līdz 47 %)).

Komisija uzraudzīs un izvērtēs politikas risinājumu ietekmi uz maksājumu kavējumiem 4 gadus pēc ierosinātās regulas stāšanās spēkā. Eiropas Savienības noteikumu piemērošanu un to ietekmi varētu uzraudzīt ar ikgadējiem ziņojumiem, ko dalībvalstis sagatavo pēc savas iniciatīvas un kas tiek papildināti ar trešo pušu sagatavotiem privātā sektora ziņojumiem. Šādos ziņojumos parasti tiek sniegta detalizēta informācija par maksājumu veikšanu *B2B* darījumos dalībvalstīs un ES noteikumu ievērošanu, kā arī izpildiestāžu darbību, piem., saņemto sūdzību un uzsākto izmeklēšanu procesu skaita izteiksmē. Komisijai un valstu kompetentajām iestādēm būtu savstarpēji jāapspriež šie gada ziņojumi. Pašreizējais ES maksājumu novērošanas centrs vajadzības gadījumā varētu arī sniegt atbalstu, sagatavojot tematiskus ziņojumus.

Plašāka informācija, tai skaitā nepilnīgs iespējamo uzraudzības rādītāju saraksts, ir sniegta ietekmes novērtējuma 24. pielikumā.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

1. pantā (“Darbības joma”) ir apliecināta pašreizējā darbības joma un precizēts, ka regula neattieksies uz maksājumiem darījumos ar patērētājiem, maksājumiem, kas veikti kā kompensācija par zaudējumiem, maksājumiem saistībā ar parādiem, uz kuriem attiecas maksātnespējas procedūras, ieskaitot procedūras, kurās paredzēts veikt parāda pārstrukturēšanu. Pašreizējā Maksājumu kavējumu direktīvā ir minēti visi attiecīgie izņēmumi, taču šajā jaunajā tekstā tiek viesta skaidrība, apkopojot tos visus 1. pantā.

2. pantā (“Definīcijas”) ir saglabāta lielākā daļa pašreizējās direktīvas definīciju un pievienotas jaunas definīcijas tādiem terminiem kā “pieņemšanas vai pārbaudes procedūra”, “debitors” un “kreditors”.

3. pants (“Maksājumu termiņi”) ir stingrāks nekā pašreizējās direktīvas 3. un 4. pants, ierobežojot maksājuma termiņu un pieņemšanas vai pārbaudes procedūras ilgumu līdz 30 dienām un izslēdzot jebkādas atsauces uz redzami netaisnu praksi un attiecīgajām klauzulām.

Tiek atcelti izņēmumi attiecībā uz maksimālo maksājuma termiņu līdz 60 dienām veselības aprūpes un valsts iestādēm, kuras veic saimniecisku darbību, kā norādīts pašreizējās direktīvas 4. panta 4. punkta a) apakšpunktā un 4. panta 4. punkta b) apakšpunktā.

Pantā paskaidrots, ka šīs regulas noteikumi neskar īsākus termiņus, kas var būt paredzēti valstu tiesību aktos.

4. pants (“Maksājumi apakšuzņēmējiem publiskā iepirkuma procedūrās”) ir jauns noteikums, kas atbalsta to, ka maksājumi būvdarbu valsts līgumu ietvaros tiek pārsūtīti pa piegādes ķēdi, pieprasot galvenajam darbuzņēmējam pierādīt, ka ir samaksāts tiešajiem apakšuzņēmējiem.

5. pants (“Procenti par maksājuma kavējumu”) ir jauns noteikums. Šis pants ir balstīts uz pašreizējās direktīvas 3. un 4. panta noteikumiem, un tajā ir precizēts, ka procenti par

maksājuma kavējumu tiek maksāti automātiski, kad ir izpildīti nepieciešamie nosacījumi. Tas arī nosaka, ka debitoram jāsniedz kreditoram visa informācija, kas nepieciešama, lai nodrošinātu rēķina pieņemšanu. Šajā jaunajā 5. pantā ir arī precizēts, ka saskaņā ar judikatūru procenti par maksājuma kavējumu uzkrājas līdz pamatsummas samaksai.

6. pants ("Procentu likme par maksājuma kavējumu") ir jauns. Tajā ir saskaņota procentu likme par maksājuma kavējumu.

7. pants ("Maksājumu grafiki") atspoguļo to, kas ir ietverts pašreizējās direktīvas 5. pantā.

8. pants ("Kompensācija izmaksu atgūšanai") atbilst pašreizējās direktīvas 6. pantam. Tajā tiek saskaņota vienreizējo maksājumu kompensācija ar inflāciju un tiek precizēts, ka šī vienreizējā summa jāmaksā par katru atsevišķu darījumu, par kuru samaksa veikta novēloti.

9. pants ("Spēkā neesoši līguma noteikumi un prakse") ir jauns. Ar to tiek aizstāts pašreizējās direktīvas 7. pants. Tāpat arī ar to tiek svītrots jēdziens "redzami netaisns" un noteikts to darbību saraksts, kuras saskaņā ar regulu ir spēkā neesošas.

10. pants ("Īpašumtiesību saglabāšana") atbilst pašreizējās direktīvas 9. pantam.

11. pants ("Pārredzamība") atbilst pašreizējās direktīvas 8. pantam.

12. pants ("Atgūšanas procedūras bezstrīdus prasījumiem") atbilst pašreizējās direktīvas 10. pantam.

13. pants ("Izpildiestādes") ir jauns. Tajā noteikts, ka dalībvalstīm jāizraugās valsts iestādes, kas ir atbildīgas par regulas izpildi un kurām jāsadarbojas ar Komisiju un citām attiecīgajām valsts izpildiestādēm.

14. pants ("Izpildiestāžu pilnvaras") ir jauns. Tajā ir uzskaitītas pilnvaras, kas jāpiešķir izpildiestādēm, lai nodrošinātu regulas īstenošanu.

15. pants ("Sūdzības un konfidencialitāte") ir jauns. Tajā ir izklāstīti nosacījumi, saskaņā ar kuriem kreditori un kreditoru apvienības var iesniegt sūdzības par maksājumu kavējumiem, kā arī izpildiestāžu pienākumi saistībā ar sūdzībām.

16. pants ("Strīdu alternatīva izšķiršana") ir jauns. Tas veicina efektīvu un neatkarīgu strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismu brīvprātīgu izmantošanu, lai ātrāk risinātu strīdus starp kreditoriem un debitoriem, nekaitējot to darījumu attiecībām.

17. pants ("Digitālie rīki, kredītu pārvaldības un finanšpratības apmācība") ir jauns. Tā mērķis ir nodrošināt digitālo rīku izmantošanu regulas piemērošanai un kredītu pārvaldības rīku un finanšpratības apmācības veicināšanu MVU, lai samazinātu maksājumu kavējumus.

18. pants ("Ziņošana") atbilst pašreizējās direktīvas 11. pantam un nosaka, ka Komisijai jāziņo par regulas īstenošanu 4 gadus pēc tās stāšanās spēkā.

19. pants ("Atcelšana") ir līdzvērtīgs pašreizējās direktīvas 13. pantam, kas pielāgots regulai.

20. pants ("Spēkā stāšanās un piemērošana") ir līdzvērtīgs pašreizējās direktīvas 14. pantam, kas ir pielāgots regulai.

2023/0323 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 114. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu[1],

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

1) Vairumu preču un pakalpojumu iekšējā tirgū uzņēmumi piegādā/sniedz citiem uzņēmumiem un publiskām iestādēm ar atliktas samaksas noteikumiem, tādējādi piegādātājs/pakalpojuma sniedzējs klientam rēķina apmaksai dod laiku, kā puses vienojušās, kā norādīts piegādātāja/pakalpojuma sniedzēja rēķinā vai kā noteikts tiesību aktos.

2) Daudzi maksājumi komercdarījumos starp tirgus dalībniekiem vai starp tirgus dalībniekiem un publiskām iestādēm tiek veikti vēlāk, nekā noteikts līgumā vai izklāstīts vispārējos tirdzniecības nosacījumos vai tiesību aktos.

3) Maksājumu kavējumi tieši ietekmē likviditāti un naudas plūsmu prognozējamību, tādējādi palielinot nepieciešamību pēc apgrozāmā kapitāla un apdraudot uzņēmuma piekļuvi ārējam finansējumam. Tas ietekmē konkurētspēju, samazina produktivitāti, noved pie darbinieku atlaišanas, palielina maksātnespējas un bankrota iespējamību, kā arī ir būtisks šķērslis izaugsmei. Maksājumu kavējumu kaitējošā sekas izplatās visā piegādes ķēdē, jo maksājuma kavējums bieži tiek pārnests uz piegādātājiem. Šīs negatīvās sekas smagi skar mazos un vidējos uzņēmumus (MVU), kas paļaujas uz regulārām un prognozējamām skaidras naudas plūsmām. Tādējādi maksājumu kavējumi rada problēmas Savienības ekonomikai to negatīvo ekonomisko un sociālo seku dēļ.

4) Lai gan Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 805/2004[2], (EK) Nr. 1896/2006[3], (EK) Nr. 861/2007[4] un (ES) Nr. 1215/2012[5] jau atvieglo tiesas

---

1 OV C , , . lpp.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 805/2004 (2004. gada 21. aprīlis), ar ko izveido Eiropas izpildes rīkojumu neapstrīdētiem prasījumiem (OV L 143, 30.4.2004., 15. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1896/2006 (2006. gada 12. decembris), ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru (OV L 399, 30.12.2006., 1. lpp.).

prasības saistībā ar maksājumu kavējumiem, jāparedz papildu noteikumi, lai novērstu maksājumu kavējumus komercdarījumos.

5) Uzņēmumiem vajadzētu būt iespējai nodarboties ar komercdarbību visā iekšējā tirgū saskaņā ar nosacījumiem, kas nodrošina to, ka pārrobežu darījumi nebūtu saistīti ar lielāku risku kā iekšzemes darījumi. Rastos konkurences traucējumi, ja valsts iekšējos un pārrobežu darījumos piemērotu būtiski atšķirīgus noteikumus.

6) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2011/7/ES[6] ir paredzēti noteikumi maksājumu kavējumu apkarošanai komercdarījumos. Eiropas Parlaments 2019. gadā konstatēja vairākus trūkumus minētajā direktīvā. MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai[7] aicināja nodrošināt MVU vidi "bez maksājumu kavējumiem" un pastiprināt Direktīvas 2011/7/ES piemērošanu. Platforma "Gatavi nākotnei" 2021. gadā tās atzinumā uzsvēra šīs direktīvas īstenošanas kritiskos jautājumus. Galvenie minētajās iniciatīvās konstatētie trūkumi ir saistīti ar šādiem jautājumiem: neviennozīmīgie noteikumi par "redzami netaisnu" praksi attiecībā uz maksājumu termiņiem uzņēmumu savstarpējos darījumos (B2B), negodīgu maksājumu praksi un pieņemšanas un pārbaudes procedūru termiņiem; vienotas likmes kompensācija; maksājumu noteikumu termiņu asimetrija starp G2B un B2B darījumiem; maksimālā maksājuma termiņa trūkums komercdarījumiem B2B darījumos; atbilstības un piemērošanas uzraudzības trūkums; instrumentu trūkums informācijas asimetrijas apkarošanai; kā arī instrumenti kreditoriem, lai viņi varētu veikt pasākumus pret saviem debitoriem, un sinerģijas trūkums ar publiskā iepirkuma regulējumu.

7) Lai novērstu šos trūkumus, Direktīva 2011/7/ES būtu jāaizstāj.

8) Būtu jāparedz noteikumi, lai novērstu maksājumu kavējumus komercdarījumos, kas ietver preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību, neatkarīgi no tā, vai šie darījumi tiek veikti starp uzņēmumiem vai starp uzņēmumiem un līgumslēdzējām iestādēm/struktūrām, ja pēdējie no minētajiem ir debitori, ņemot vērā, ka šīs līgumslēdzējas iestādes/struktūras apstrādā ievērojamu apjomu maksājumu uzņēmumiem.

9) Attiecībā uz būvdarbu valsts līgumiem un celtniecības un inženiertehniskajiem darbiem ļoti bieži tiek piemēroti pārmērīgi gari maksājumu termiņi, un līdz ar to rodas ilgi kavējumi. Tāpēc šī regula būtu jāpiemēro attiecībā uz minētajām darbībām.

10) Darījumi ar patērētājiem, maksājumi, kas veikti kā kompensācija par zaudējumiem, tai skaitā maksājumi no apdrošināšanas sabiedrībām, un maksājumu saistības, ko var atcelt, atlikt vai no kurām var atteikties maksātnespējas procesa vai pārstrukturēšanas procesa ietvaros vai saistībā ar šādiem procesiem, ieskaitot preventīvas pārstrukturēšanas procedūras saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1023[8], būtu jāizslēdz no šīs regulas darbības jomas.

---

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 861/2007 (2007. gada 11. jūlijs), ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām (OV L 199, 31.7.2007., 1. lpp.).

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV L 351, 20.12.2012., 1. lpp.).

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/7/ES (2011. gada 16. februāris) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV L 48, 23.2.2011., 1. lpp.).

7 COM(2020) 103 final.

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju, un ar pārstrukturēšanu,

11) Maksājuma kavējums ir līguma pārkāpums, kas debitoriem ir finansiāli izdevīgs, jo par maksājuma kavējumu tiek piemērotas zemas procentu likmes vai tās netiek piemērotas vispār, vai arī tiesiskās aizsardzības procedūras noris lēni. Lai pavērstu šo tendenci pretējā virzienā un atturētu no maksājumu kavējumiem, ir nepieciešama izšķiroša pāreja uz maksājumu tūlītējas veikšanas kultūru, tai skaitā tādu, kurā nav spēkā iespēja izslēgt tiesības iekasēt procentus par maksājuma kavējumu. Līdz ar to līgumā noteiktie maksājumu termiņi būtu jāierobežo līdz 30 kalendārajām dienām gan B2B darījumos, gan G2B darījumos, kuros debitors ir publiska iestāde.

12) Pieņemšanas vai pārbaudes procedūras, lai pārliecinātos par sniegto preču vai pakalpojumu atbilstību līguma prasībām, kā arī pārbaudītu rēķina pareizību un atbilstību, bieži tiek izmantotas, lai apzināti kavētu maksājuma termiņu. Tāpēc to iekļaušana līgumā būtu objektīvi jāpamato ar attiecīgā līguma īpašo raksturu vai noteiktām tā iezīmēm[9].. Tādēļ būtu jābūt iespējai līgumā paredzēt šādu pārbaudes vai pieņemšanas procedūru tikai tad, ja tā ir paredzēta valsts tiesību aktos, kad tas ir nepieciešams preču vai pakalpojumu īpašā rakstura dēļ. Lai novērstu to, ka maksājuma termiņa pagarināšanai tiek izmantota pieņemšanas vai pārbaudes procedūra, līgumā skaidri jāapraksta šādas procedūras detaļas, ieskaitot tās ilgumu. Šādā pašā nolūkā debitoram būtu jāuzsāk pārbaudes vai pieņemšanas procedūra nekavējoties pēc tam, kad no kreditora saņemtas preces un/vai pakalpojumi, kas ir komercdarījuma priekšmets, neatkarīgi no tā, vai kreditors ir izrakstījis rēķinu vai līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu. Lai neapdraudētu šīs regulas mērķu sasniegšanu, ir lietderīgi noteikt pieņemšanas vai pārbaudes procedūras maksimālo ilgumu.

13) Šai regulai nevajadzētu skart īsākus termiņus, kas var būt paredzēti valsts tiesību aktos un ir izdevīgāki kreditoram.

14) Publiskajam iepirkumam var būt nozīmīga loma maksājumu veikšanas prakses uzlabošanā. Tāpēc būtu jāievieš lielāka sinerģija starp publiskā iepirkuma politiku un noteikumiem un maksājumu tūlītējas veikšanas mērķiem. Jo īpaši publiskos būvdarbos galvenais darbuzņēmējs bieži neveic savlaicīgus maksājumus apakšuzņēmējiem, pat ja līgumslēdzējas iestādes vai līgumslēdzēji ir veikuši tiem līgumā paredzētos maksājumus, tādējādi, iespējams, radot postošu domino efektu piegādes ķēdē. Tāpēc ir lietderīgi, lai līgumslēdzēji sniegtu līgumslēdzējām iestādēm un līgumslēdzējiem pierādījumus par maksājumiem saviem tiešajiem apakšuzņēmējiem.

15) Savienības tiesību aktu konsekvences labad Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvās 2014/23/ES[10], 2014/24/ES[11], 2014/25/ES[12] un 2009/81/EK[13] ietvertās

---

maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (OV L 172, 26.6.2019., 18. lpp.).

9 2022. gada 20. oktobra spriedums lietā "*BFF Finance Iberia* SAU pret *Gerencia Regional de Salud de la Junta de Castilla y León*" (OV C 53, 15.2.2021., 19. lpp.), C585/20, EU:C:2022:806, 53. punkts.

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV L 94, 28.3.2014., 1.–64. lpp.).

11 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65.–242. lpp.).

12 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV L 94, 28.3.2014., 243.–374. lpp.).

13 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/81/EK (2009. gada 13. jūlijs), ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK (OV L 216, 20.8.2009., 76.–136. lpp.).

terminu “līgumslēdzējas iestādes” un “līgumslēdzēji” definīcijas būtu jāpiemēro arī šīs regulas vajadzībām.

16) Procenti par maksājumu kavējumiem ik dienu jāaprēķina kā vienkāršas procentu likmes. Šie procenti par maksājumu kavējumiem ir maksa, kas jāmaksā papildus maksājamai summai. Tiek uzskatīts, ka debitors būs dzēsis savas saistības tikai tad, kad kreditors saņems maksājamo summu, ieskaitot atbilstošos procentus un vienotās likmes kompensāciju. Procentu summai par maksājuma kavējumu būtu jāturpina uzkrāties līdz kreditoram maksājamās summas apmaksai.

17) Kreditoram nedrīkst būt iespēja atteikties no tiesībām saņemt procentus par maksājumu kavējumiem, jo kavējuma procentiem ir divējāda funkcija: kompensēt daļu no kaitējuma, kas kreditoram nodarīts kavējuma dēļ, un piemērot debitoram sodu par līgumpārkāpumu. Lai atvieglotu kreditoram procentu un kompensācijas saņemšanu maksājuma kavējuma gadījumā, kreditora tiesībām saņemt šos maksājumus jābūt automātiskām, izņemot gadījumus, kad maksājuma kavējums nav radies debitora vainas dēļ.

18) Lai atturētu maksājumu kavējumiem, ir nepieciešama taisnīga kompensācija kreditoriem par atgūšanas izmaksām, kas radušās maksājuma kavējuma dēļ. Šīm izmaksām būtu jāietver administratīvo izmaksu atgūšana un kompensācija par iekšējām izmaksām, kas radušās maksājuma kavējuma dēļ, un šīs summas būtu jāuzkrāj kopā ar procentiem par maksājuma kavējumu katrā komercdarījumā, kurā samaksa veikta novēloti, kā noteikusi Tiesa[14]. Atgūšanas izmaksu kompensācijas fiksētā minimālā summa jānosaka, neskarot valstu noteikumus, saskaņā ar kuriem attiecīgās valsts tiesa var piešķirt kreditoram kompensāciju par jebkādu papildu kaitējumu, kas saistīts ar debitora maksājuma kavējumu.

19) Jābūt iespējai veikt maksājumus pa daļām vai atbilstīgi maksājumu grafikam. Tomēr katrs atsevišķs maksājums vai tā daļa būtu jāveic saskaņā ar līguma noteikumiem, un tam būtu jāpiemēro šajā regulā izklāstītie noteikumi par maksājuma kavējumu.

20) Papildus fiksētajai summai, lai segtu atgūšanas iekšējās izmaksas, kreditoriem vajadzētu piešķirt arī tiesības uz samērīgu kompensāciju par citām atgūšanas izmaksām, kuras tiem rodas debitora maksājuma kavējuma dēļ. Šādās izmaksās jo īpaši būtu jāiekļauj, piem., izmaksas, kas kreditoriem rodas saistībā ar jurista vai parādu piedziņas aģentūras algošanu.

21) Jānovērš līgumslēgšanas brīvības ļaunprātīga izmantošana, kas kaitē kreditoram. Tā rezultātā, ja līguma klauzula vai prakse, kas attiecas uz maksājuma datumu vai termiņu, maksājumu vai maksājuma kavējuma procentu likmi, atgūšanas izmaksu kompensāciju, pārbaudes vai pieņemšanas procedūras termiņa pagarināšanu vai apzinātu kavēšanu vai rēķina nosūtīšanas brīža kavēšanu, neatbilst šiem noteikumiem, attiecīgā klauzula vai prakse būtu jāuzskata par spēkā neesošu.

22) Lai pilnveidotu pastiprinātos centienus novērst līgumslēgšanas brīvības ļaunprātīgu izmantošanu, kaitējot kreditoriem, organizācijām, kas oficiāli atzītas par kreditoru pārstāvjiem, vai organizācijām, kas ir leģitīmi ieinteresētas pārstāvēt uzņēmumus, vajadzētu būt iespējai iesniegt prasību valstu tiesās vai administratīvajās struktūrās ar mērķi novērst maksājumu kavējumus.

---

[14] 2022. gada 20. oktobra spriedums lietā “*BFF Finance Iberia* SAU pret *Gerencia Regional de Salud de la Junta de Castilla y León*”, C585/20, EU:C:2022:806.

23) Lai garantētu pilnu maksājamās summas samaksu, ir svarīgi nodrošināt, ka pārdevējam saglabājas īpašumtiesības uz precēm, līdz tās ir pilnībā apmaksātas, ja pircējs un pārdevējs ir skaidri vienojušies par īpašumtiesību saglabāšanu pirms preču piegādes.

24) Tāpat arī, lai nodrošinātu šīs regulas pareizu piemērošanu, ir svarīgi nodrošināt pārredzamību attiecībā uz šajā regulā noteiktajām tiesībām un pienākumiem. Un, visbeidzot, lai nodrošinātu pareizu procentu likmju piemērošanu, ir svarīgi, lai dalībvalstis un Komisija tās publiskotu.

25) Sankcijas par maksājumu kavējumiem var būt efektīvas vienīgi tad, ja ar tām kopā paredz atlīdzināšanas procedūras, kas ir ātras un izdevīgas kreditoram. Tādēļ visiem Savienībā reģistrētajiem kreditoriem būtu jābūt pieejamām lietderīgām neapstrīdētu prasījumu atgūšanas procedūrām.

26) Lai veicinātu un nodrošinātu atbilstību šai regulai, dalībvalstīm jāizraugās par tās izpildi atbildīgas iestādes, kas pienākumus un uzdevumus pilda objektīvi un taisnīgi un nodrošina vienādu izturēšanos pret privātiem uzņēmumiem un publiskās varas iestādēm. Šīm izpildiestādēm būtu jāveic izmeklēšana pēc savas iniciatīvas, jārīkojas, pamatojoties uz sūdzībām, un, cita starpā, tām būtu jābūt pilnvarotām regulāri piemērot sankcijas un publicēt savus lēmumus. Turklāt, lai nodrošinātu efektīvāku izpildi, dalībvalstīm pēc iespējas būtu jāizmanto digitālie rīki.

27) Lai nodrošinātu vienkāršus un pieejamus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, dalībvalstīm būtu jāveicina efektīva un neatkarīga strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānisma brīvprātīga izmantošana strīdu par maksājumiem risināšanai komercdarījumos.

28) Rēķini rada pamatu maksājuma pieprasīšanai un ir svarīgi dokumenti preču piegādes un pakalpojumu sniegšanas darījumu ķēdē, cita starpā, maksājuma veikšanas termiņa noteikšanā. Ir svarīgi veicināt tādu sistēmu izveidi, kuras sniedz juridisku noteiktību attiecībā uz konkrēto dienu, kad debitori saņem rēķinus, tostarp e-rēķinu jomā, kurā rēķinu saņemšana varētu radīt elektroniskus apstiprinājumus un kuru daļēji reglamentē noteikumi par rēķiniem, kas ietverti Padomes Direktīvā 2006/112/EK[15] un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/55/EK[16].

29) Uzņēmumu, jo īpaši MVU, efektīva piekļuve kredītu pārvaldības un finanšpratības apmācībai var būtiski ietekmēt maksājumu kavējumu samazināšanos, optimālu naudas plūsmu uzturēšanu, saistību nepildīšanas risku un izaugsmes potenciāla palielināšanu. Tomēr MVU bieži vien trūkst iespēju ieguldīt šādā apmācībā, kā arī pašlaik ir pieejama ļoti ierobežota apmācība un mācību materiāli, kas vērsti uz MVU zināšanu uzlabošanu par kredītu un rēķinu pārvaldību. Tādēļ ir lietderīgi paredzēt, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai MVU būtu pieejama un piekļūstama kredītu pārvaldības un finanšpratības apmācība, tai skaitā par digitālo rīku izmantošanu savlaicīgu maksājumu nodrošināšanai.

30) Atsevišķi šīs regulas noteikumi ir saistīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/633[17] noteikumiem. Saistība starp Direktīvu 2011/7/ES un (ES)

---

15 Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 11.12.2006., 1. lpp.).

16 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/55/ES (2014. gada 16. aprīlis) par elektroniskajiem rēķiniem publiskā iepirkuma procedūrās (OV L 133, 6.5.2014., 1. lpp.).

17 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/633 (2019. gada 17. aprīlis) par negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē (OV L 111, 25.4.2019., 59. lpp.).

2019/633 ir skaidrota Direktīvas (ES) 2019/633 17. un 18. apsvērumā un 3. panta 1. punktā. Tā kā šī regula aizstāj Direktīvu 2011/7/ES, tai nevajadzētu ietekmēt Direktīvā (ES) 2019/633 paredzētos noteikumus, tai skaitā noteikumus, kas piemērojami maksājumiem skolu apgādes programmas[18] un vērtības sadales līgumu[19] ietvaros un noteiktiem maksājumiem par vīnogu, misas un vīna pārdošanu vairumā vīna nozarē[20], izņemot termiņus, kas piemērojami maksimālajiem samaksas termiņiem saistībā ar ilgi uzglabājamu lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādi. Tomēr šī regula neliedz dalībvalstīm ieviest vai paturēt spēkā lauksaimniecības un pārtikas produktu nozarē piemērojamus valsts noteikumus, kas paredz stingrākus maksājumu termiņus vai atšķirīgus maksājumu termiņu aprēķinus, sākot no darījuma noslēgšanas dienas, un pārbaudes un pieņemšanas procedūras lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādātājiem, kas ir izdevīgākas kreditoram.

31) Šīs regulas mērķi ir apkarot maksājumu kavējumus komercdarījumos, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību, tādējādi veicinot uzņēmumu un jo īpaši MVU konkurētspēju. Dalībvalstis nevar pietiekami labi sasniegt šos mērķus, jo valstu risinājumu īstenošana visdrīzāk izraisītu vienotu noteikumu trūkumu, vienotā tirgus sadrumstalotību un lielākas izmaksas uzņēmumiem, kas veic pārrobežu tirdzniecību. Tāpēc šos mērķus var labāk sasniegt Savienības līmenī. Tāpēc Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.

32) Lai visiem attiecīgajiem dalībniekiem būtu pietiekami daudz laika šīs regulas izpildei vajadzīgo pasākumu ieviešanai, tās piemērošana būtu jāatliek. Tomēr, lai nodrošinātu kreditoriem labāku aizsardzību, šīs regulas noteikumi attiecas uz komercdarījumiem, par kuriem samaksa veicama pēc tās spēkā stāšanās dienas, pat ja attiecīgais līgums ir parakstīts pirms regulas piemērošanas sākuma dienas,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants
Darbības joma

1. Šī regula attiecas uz maksājumiem darījumos starp uzņēmumiem vai starp uzņēmumiem un publiskām iestādēm, kuros publiskā iestāde ir debitors un kuru rezultātā tiek piegādātas preces vai sniegti pakalpojumi par atlīdzību (turpmāk "komercdarījumi").

2. 1. punktā minētā preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana ietver publiskus būvdarbus, celtniecības un inženierbūvju projektēšanas darbus.

3. Šo regulu nepiemēro šādiem maksājumiem:

(a) maksājumi darījumos ar patērētājiem;

[18] 23. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

[19] 172.a pants Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

[20] 147.a pants Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

(b) maksājumi, kas veikti kā kompensācija par zaudējumiem, ieskaitot maksājumus no apdrošināšanas sabiedrībām;

(c) maksājumi, kas izriet no saistībām, kuras var atcelt, atlikt vai no kurām var atteikties maksātnespējas procesa vai pārstrukturēšanas procesa ietvaros vai saistībā ar šādiem procesiem, ieskaitot preventīvās pārstrukturēšanas procedūras saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1023[21].

4. Šī regula neietekmē Direktīvā (ES) 2019/633 paredzētos noteikumus, izņemot 3. panta 1. punktu.

2. pants
Definīcijas

Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

(1) "uzņēmums" ir jebkura organizācija neatkarīgi no tās formas un finansēšanas veida, kas neatkarīgi veic saimniecisku vai profesionālu darbību;

(2) "publiskā iestāde" ir jebkura līgumslēdzēja iestāde, kā definēts Direktīvas 2014/23/ES 6. panta 1. punktā, Direktīvas 2014/24/ES 2. panta 1. punkta 1. apakšpunktā vai Direktīvas 2014/25/ES 3. panta 1. punktā;

(3) "maksājuma kavējums" ir maksājums, kas nav veikts līgumā vai tiesību aktos paredzētajā maksājuma termiņā, kā noteikts 3. pantā;

(4) "maksājamā summa" ir summa, kas būtu bijusi jāmaksā līgumā vai tiesību aktos noteiktajā maksājuma termiņā, kā noteikts 3. pantā, ieskaitot rēķinā vai līdzvērtīgā maksājuma pieprasījumā norādītos piemērojamos nodokļus, nodevas un maksas;

(5) "izpildāms nolēmums" ir jebkurš tiesas vai citas kompetentas iestādes izdots lēmums, spriedums vai maksājuma rīkojums, privāts dokuments vai cits izdots dokuments, tai skaitā provizoriski izpildāms, kas paredz tūlītēju samaksu vai samaksu pa daļām un kas ļauj kreditoram saņemt tā prasījumu no debitora piespiedu izpildes kārtībā;

(6) "īpašumtiesību saglabāšana" ir līgumiska vienošanās, saskaņā ar kuru pārdevējs saglabā īpašumtiesības uz attiecīgajām precēm, līdz cena ir pilnībā samaksāta;

(7) "pieņemšanas vai pārbaudes procedūra" ir procedūra, lai pārliecinātos par piegādāto preču vai sniegto pakalpojumu atbilstību līguma prasībām;

(8) "debitors" ir jebkura fiziska vai juridiska persona vai jebkura publiska iestāde, kas ir parādā samaksu par piegādāto preci vai sniegto pakalpojumu;

(9) "kreditors" ir jebkura fiziska vai juridiska persona vai jebkura publiska iestāde, kas piegādājusi preces debitoram vai sniegusi viņam pakalpojumus.

[21] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju, un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (OV L 172, 26.6.2019., 18. lpp.).

3. pants

Maksājumu termiņi

1. Komercdarījumos maksājuma termiņš nepārsniedz 30 kalendāra dienas no datuma, kad debitors ir saņēmis rēķinu vai līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu, ar nosacījumu, ka debitors ir saņēmis preces vai pakalpojumus. Šis termiņš attiecas gan uz darījumiem starp uzņēmumiem, gan starp publiskām iestādēm un uzņēmumiem. Tāds pats maksājuma termiņš attiecas arī uz ilgi uzglabājamu lauksaimniecības un pārtikas produktu regulāru un neregulāru piegādi, kā noteikts Direktīvas (ES) 2019/633 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta otrajā ievilkumā un 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) punkta otrajā ievilkumā, ja vien dalībvalstis šādiem produktiem neparedz īsāku maksājuma termiņu.

2. Pieņemšanas vai pārbaudes procedūru izņēmuma kārtā valsts tiesību aktos var paredzēt tikai tad, ja tas noteikti ir nepieciešams preču vai pakalpojumu īpašā rakstura dēļ. Tādā gadījumā līgumā apraksta pieņemšanas vai pārbaudes procedūras detaļas, ieskaitot tās ilgumu.

3. Ja līgumā ir paredzēta pieņemšanas vai pārbaudes procedūra saskaņā ar 2. punktu, šīs procedūras maksimālais ilgums nepārsniedz 30 kalendāra dienas no datuma, kad debitors ir saņēmis preces vai pakalpojumus, pat ja preces vai pakalpojumi tiek piegādāti pirms rēķina vai līdzvērtīga maksājuma pieprasījuma izrakstīšanas. Šādā gadījumā debitors pieņemšanas vai pārbaudes procedūru uzsāk nekavējoties pēc tam, kad no kreditora saņemtas preces un/vai pakalpojumi, kas ir komercdarījuma priekšmets. Maksājuma termiņš nedrīkst pārsniegt 30 kalendārās dienas pēc šādas procedūras veikšanas.

4. Šā panta 1. punktā noteiktais maksājuma termiņš ir maksimālais maksājuma termiņš, un tas neskar īsāku periodu, kas var būt paredzēts valsts tiesību aktos.

4. pants

Maksājumi apakšuzņēmējiem publiskajos iepirkumos

1. Par būvdarbu valsts līgumiem, uz kuriem attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES, 2014/24/ES, 2014/25/ES un 2009/81/EK[22], darbuzņēmēji konkrēto piemērojamo direktīvu izpratnē sniedz pierādījumus līgumslēdzējām iestādēm vai līgumslēdzējiem, ka attiecīgos gadījumos ir samaksājuši saviem tiešajiem apakšuzņēmējiem, kas iesaistīti līguma izpildē, saskaņā ar šajā regulā norādītajiem termiņiem un nosacījumiem. Pierādījumi var būt darbuzņēmēja rakstiska deklarācija, un darbuzņēmējs iesniedz tos līgumslēdzējai iestādei vai līgumslēdzējam pirms jebkāda maksājuma pieprasījuma vai vismaz kopā ar to.

2. Ja līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs nav saņēmis pierādījumus, kā paredzēts 1. punktā, vai tā rīcībā ir informācija par galvenā līgumslēdzēja kavētu maksājumu saviem tiešajiem apakšuzņēmējiem, līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs nekavējoties par to informē savas dalībvalsts izpildiestādi.

[22] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/81/EK (2009. gada 13. jūlijs), ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK.

5. pants

Procenti par maksājuma kavējumu

1. Maksājuma kavējuma gadījumā debitoram par to jāmaksā procenti, izņemot gadījumus, kad debitors nav atbildīgs par maksājuma kavējumu.

2. Debitoram automātiski rodas pienākums maksāt procentus par maksājuma kavējumu kreditoram bez vajadzības kreditoram sūtīt atgādinājumu par to debitoram, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

   (a) kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības un tiesību aktos paredzētās saistības;

   (b) debitors ir saņēmis rēķinu vai līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu;

   (c) kreditors nav saņēmis rēķinā vai līdzvērtīgā maksājuma pieprasījumā norādīto maksājamo summu līgumā vai tiesību aktos paredzētajā termiņā, kā noteikts 3. pantā.

3. Kreditoram nevajadzētu būt iespējai atteikties no viņa tiesībām saņemt procentus par maksājuma kavējumu.

4. Rēķina vai līdzvērtīga maksājuma pieprasījuma saņemšanas dienai nav jābūt noteiktai līgumā starp debitoru un kreditoru.

5. Debitors sniedz kreditoram visu attiecīgo informāciju, lai nodrošinātu, ka debitors pieņem un apstrādā kreditora rēķinu vai līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu, tiklīdz tas ir saņemts.

6. Ja ir izpildīti 2. punktā izklāstītie nosacījumi, procenti par maksājuma kavējumu sāk uzkrāties pēc pēdējā no šiem notikumiem:

   (a) debitors ir saņēmis rēķinu vai līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu;

   (b) debitors ir saņēmis preces vai pakalpojumus.

7. Procenti par maksājuma kavējumu tiek uzkrāti līdz maksājamās summas samaksai.

6. pants

Procentu likme par maksājuma kavējumu

1. Procenti par maksājuma kavējumu ir vienāda ar pamatlikmi, pieskaitot 8 procentpunktus.

2. Dalībvalstis, kuru valūta ir euro, nodrošina, ka pamatlikme atbilst kādai no šīm:

   (a) procentu likme, ko Eiropas Centrālā banka piemēro savām galvenajām refinansēšanas operācijām;

   (b) galējā procentu likme, kas izriet no mainīgas procentu likmes izsoles procedūrās, kas saistītas ar jaunākajām Eiropas Centrālās bankas galvenajām refinansēšanas operācijām.

3. Dalībvalstīs, kuru valūta nav euro, pamatlikme ir valsts centrālās bankas noteiktā likme.

4. Pamatlikme attiecīgā gada pirmajam pusgadam ir tā likme, kura noteikta konkrētā gada 1. janvārī. Attiecīgā gada otrā semestra pamatlikme ir likme, kas nosakāma konkrētā gada 1. jūlijā.

7. pants

Maksājumu grafiki

Ja maksājums tiek veikts, pamatojoties uz grafikiem, kas paredz samaksu pa daļām, un kāda no daļām nav samaksāta līdz norunātajam datumam, 5. pantā minētos procentus par maksājuma kavējumu aprēķina, pamatojoties uz attiecīgo kavētā maksājuma summu. Tiek maksāta arī kompensācija saskaņā ar 8. pantu.

8. pants

Atgūšanas izmaksu kompensācija

1. Ja saskaņā ar 5. pantu ir maksājami procenti par maksājuma kavējumu, debitors automātiski maksā kreditoram vienotas likmes zaudējumu kompensāciju atgūšanas izmaksu segšanai, un tā ir noteikta summa 50 EUR apmērā par katru komercdarījumu.

2. 1. punktā minēto vienotas likmes zaudējumu kompensāciju debitors maksā kreditoram kā kompensāciju par atgūšanas izmaksām, kas radušās pašam kreditoram, bez vajadzības izteikt atgādinājumu.

3. Kreditoram nedrīkst būt iespēja atteikties no viņa tiesībām saņemt 1. punktā minēto vienotas likmes kompensāciju.

4. Papildus 1. punktā minētajai vienotas likmes zaudējumu kompensācijai kreditoram ir tiesības saņemt no debitora saprātīgu kompensāciju par jebkādām atgūšanas izmaksām, kas pārsniedz minēto vienotas likmes zaudējumu kompensāciju un kas radušās debitora maksājuma kavējuma dēļ.

5. Šo pantu piemēro, neskarot kreditora tiesības saņemt jebkādu citu kompensāciju.

9. pants

Spēkā neesoši līguma noteikumi un prakse

1. Nav spēkā šādi līguma noteikumi un prakse:

   (a) maksājuma termiņa noteikšana pretrunā ar 3. pantu;

   (b) izslēgt vai ierobežot 5. pantā paredzētās kreditora tiesības saņemt procentus par maksājuma kavējumu vai 8. pantā paredzētās tiesības saņemt atgūšanas izmaksu kompensāciju;

   (c) pārbaudes vai pieņemšanas procedūras termiņa pagarināšana, pārsniedzot 3. panta 3. punktā noteikto termiņu;

   (d) apzināti kavēt vai novērst rēķina nosūtīšanas brīdi.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka pastāv piemēroti un efektīvi līdzekļi 1. punktā minēto līguma noteikumu un prakses izbeigšanai.

3. 2. punktā minētie līdzekļi ietver iespēju organizācijai, kas oficiāli atzīta par kreditoru pārstāvi, vai organizācijām, kurām ir likumīgas intereses pārstāvēt uzņēmumus, vērsties tiesā vai kompetentās administratīvās iestādēs.

10. pants

Īpašumtiesību saglabāšana

Kreditoram saglabājas īpašumtiesības uz precēm, līdz tās ir pilnībā apmaksātas, ja debitors un kreditors ir skaidri vienojušies par īpašumtiesību saglabāšanu pirms preču piegādes.

11. pants

Pārredzamība

1. Dalībvalstis nodrošina pilnīgu pārredzamību attiecībā uz šajā regulā paredzētajām tiesībām un pienākumiem, tai skaitā darot publiski pieejamu procentu likmi, kas piemērojama par maksājuma kavējumu.

2. Komisija dara publiski pieejamas internetā pašreizējās dalībvalstīs piemērotās procentu likmes par maksājumu kavējumiem.

12. pants

Neapstrīdētu prasījumu atgūšanas procedūras

1. Kreditori saņem izpildāmu spriedumu 90 kalendāro dienu laikā pēc prasības vai pieteikuma iesniegšanas tiesā vai citā kompetentā iestādē, tai skaitā izmantojot paātrinātu procedūru, ar nosacījumu, ka parāds vai procedūra netiek apstrīdēta.

2. Aprēķinot 1. punktā minēto laikposmu, neņem vērā šādus laika periodus:

   (a) dokumentu izsniegšanai patērētais laiks;

   (b) jebkādi kreditora izraisīti kavējumi.

3. Šis pants neskar Regulas (EK) Nr. 1896/2006 noteikumus.

13. pants

Izpildiestādes

1. Katra dalībvalsts izraugās vienu vai vairākas iestādes, kas ir atbildīgas par šīs regulas izpildi (turpmāk "izpildiestāde").

2. Attiecīgā gadījumā izpildiestādes veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu maksājumu termiņu ievērošanu.

3. Izpildiestādes efektīvi sadarbojas savā starpā un ar Komisiju un viena otrai sniedz savstarpēju palīdzību izmeklēšanā, kam ir pārrobežu dimensija.

4. Izpildiestādes saskaņo savas darbības ar citām iestādēm, kas ir atbildīgas par citu Savienības vai valsts tiesību aktu izpildi, tai skaitā veicot informācijas apmaiņas pienākumus.

5. Izpildiestādes pārsūta citām kompetentajām izpildiestādēm saņemtās sūdzības par maksājumu kavējumiem lauksaimniecības un pārtikas produktu nozarē saskaņā ar Direktīvu (ES) 2019/633.

14. pants

Izpildiestāžu pilnvaras

1. Izpildiestādēm ir nepieciešamie resursi un zināšanas, lai veiktu to pienākumus, un tām ir šādas pilnvaras:

   (a) pilnvaras uzsākt un veikt izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas vai uz sūdzības pamata;

   (b) pilnvaras pieprasīt kreditoriem un debitoriem sniegt visu nepieciešamo informāciju, lai veiktu izmeklēšanu saistībā ar maksājumu kavējumiem komercdarījumos;

   (c) pilnvaras veikt nepieteiktas pārbaudes uz vietas izmeklēšanas ietvaros;

(d) pilnvaras pieņemt lēmumus, konstatējot šīs regulas pārkāpumu un pieprasot debitoram maksāt procentus par maksājuma kavējumu, kā paredzēts 5. pantā, vai pieprasot debitoram samaksāt kompensāciju kreditoram, kā paredzēts 8. pantā;

(e) pilnvaras noteikt vai ierosināt procedūras, lai pārkāpumu izdarītājiem piemērotu naudassodus un citus vienlīdz efektīvus sodus, un pagaidu pasākumus;

(f) pilnvaras pieprasīt, lai debitors izbeidz pārkāpumu;

(g) pilnvaras publicēt savus lēmumus, kas minēti d), e) un f) apakšpunktā.

2. Dalībvalstis nosaka noteikumus par sodiem, ko piemēro par šīs regulas pārkāpumiem, un veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to piemērošanu. Paredzētie sodi ir iedarbīgi, samērīgi un atturoši.

3. Dalībvalstis minētos noteikumus un pasākumus [līdz … / nekavējoties] dara zināmus Komisijai un nekavējoties paziņo tai par jebkādiem turpmākiem grozījumiem, kas ietekmē minētos noteikumus un pasākumus.

15. pants
Sūdzības un konfidencialitāte

1. Kreditori var iesniegt sūdzības vai nu savas reģistrācijas dalībvalsts izpildiestādei, vai debitora reģistrācijas dalībvalsts izpildiestādei. Izpildiestādei, kurai sūdzība ir adresēta, jābūt kompetentai piemērot šo regulu.

2. Organizācijām, kas oficiāli atzītas par kreditoru pārstāvjiem, vai organizācijām, kurām ir likumīgas intereses pārstāvēt uzņēmumus, ir tiesības iesniegt sūdzību 13. pantā minētajām izpildiestādēm pēc viena vai vairāku to biedru pieprasījuma vai, attiecīgā gadījumā, pēc viena vai vairāku tām piederošo organizāciju biedru pieprasījuma, ja šie biedri uzskata, ka tos ir skāris šīs regulas pārkāpums.

3. Ja sūdzības iesniedzējs to pieprasa, izpildiestāde veic vajadzīgos pasākumus, lai pienācīgi aizsargātu sūdzības iesniedzēja identitāti. Sūdzības iesniedzējs norāda visu informāciju, kurai tas prasa konfidencialitāti.

4. Izpildiestāde, kas saņēmusi sūdzību, saprātīgā laikposmā pēc sūdzības saņemšanas informē sūdzības iesniedzēju par to, kā tā plāno reaģēt uz sūdzību.

5. Ja izpildiestāde uzskata, ka nav pietiekama pamata, lai reaģētu uz sūdzību, tā saprātīgā laikposmā pēc sūdzības saņemšanas informē sūdzības iesniedzēju par šāda lēmuma iemesliem.

6. Ja izpildiestāde uzskata, ka ir pietiekams pamats, lai reaģētu uz sūdzību, tā saprātīgā laikposmā uzsāk, veic un izbeidz uz sūdzību balstīto izmeklēšanu.

7. Ja izpildiestāde konstatē, ka debitors ir pārkāpis šo regulu, tā pieprasa debitoram izbeigt nelikumīgo praksi.

16. pants
Strīdu alternatīva izšķiršana

1. Neskarot kreditoru tiesības iesniegt sūdzības saskaņā ar 15. pantu un izpildiestāžu pienākumus un pilnvaras, kas noteiktas 13., 14. un 15. pantā, dalībvalstis veicina

efektīvu un neatkarīgu strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismu brīvprātīgu izmantošanu strīdu izšķiršanai starp debitoriem un kreditoriem.

2. Strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismi, kuru mērķis ir risināt strīdus par maksājumu kavējumiem, rosina strīdā iesaistītās puses pašām rast risinājumu, kā arī ir ātri, efektīvi un izmaksu ziņā izdevīgi, vienlaikus uzturot pušu savstarpējo paļāvību un uzticēšanos.

17. pants

Digitālie rīki, apmācība kredīta pārvaldībā un finanšpratībā

1. Šīs regulas efektīvai īstenošanai dalībvalstis pēc iespējas izmanto digitālos rīkus.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka maziem un vidējiem uzņēmumiem ir pieejami kredīta pārvaldības rīki un apmācība finanšpratībā, ieskaitot digitālo rīku izmantošanu laicīgu maksājumu nodrošināšanai.

18. pants

Ziņošana

Līdz [PB: lūgums ierakstīt datumu – 4 gadi pēc šīs regulas stāšanās spēkā dienas] Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par šīs regulas īstenošanu.

19. pants

Atcelšana

Direktīva 2011/7/ES tiek atcelta.

Atsauces uz atcelto direktīvu uzskata par atsaucēm uz šo regulu.

20. pants

Stāšanās spēkā un piemērošana

1. Šī regula stājas spēkā [..] dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

2. To piemēro no [PB: lūdzam ierakstīt datumu – 12 mēneši pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas].

3. Šīs regulas noteikumi attiecas uz komercdarījumiem, kas tiek veikti pēc šīs regulas piemērošanas sākuma dienas, ieskaitot gadījumus, kad pamatā esošais līgums ir noslēgts pirms minētās dienas.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Strasbūrā,

Eiropas Parlamenta vārdā – priekšsēdētāja	*Padomes vārdā – priekšsēdētājs*